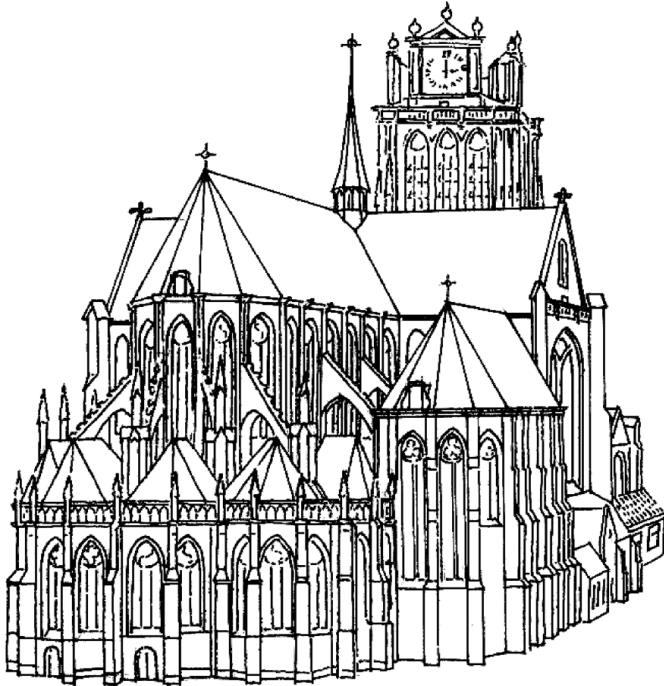

Grote Kerk Gemeente

Dordrecht

zondag 3 oktober 2021 - 10.30 uur

18^e zondag na Trinitatis – Israëlzondag

voorganger: ds. P.L. Wansink

organist: Cor Ardesch

de kleur van deze zondag is groen

*De diensten zijn weer vrij toegankelijk. We vragen wel of u enigszins rekening wilt houden met elkaar, de gedrukte orden van dienst zijn uitgedeeld, zodat u kunt zien waar u kunt plaatsnemen.
Zo hopen we met begrip voor elkaar gemeente te zijn.*

- klokgelui vooraf: de Dordtse Dom klokken **3, 4, 5, 6** Gloria Te Deum

- orgelspel: Menuetto en Prière à Notre Dame uit de Suite Gotique
L. Boellmann

- welkom en korte afkondiging door de ouderling van dienst; stil gebed

VOORBEREIDING

gemeente gaat staan

- openingslied **gezang 209**

- 1 Heer Jezus, o Gij dageraad,
wend naar ons toe uw licht gelaat.
Uw Geest die in de waarheid leidt
zij onze gids in deze tijd.
- 2 Geef dat ons hart mag zijn gericht
op U die ons verstand verlicht,
opdat uw naam ons steeds nabij,
uw lof op onze lippen zij,
- 3 totdat met alle engelen saam
wij zingen: 'heilig is Gods naam!'
en zien U in het zalig licht
van aangezicht tot aangezicht.

- bemoediging v Onze hulp in de Naam van de Heer,
g **Die hemel en aarde gemaakt heeft.**

- drempelgebed v Barmhartige God, - - -
- - - door Jezus Christus, onze Heer.
g **Amen.**

- zondagspsalm **psalm 119: 1, 31**

- 1 Welzalig wie de rechte wegen gaan,
wie in de regels van Gods wijsheid treden.
Zalig wie zijn getuigenis verstaan,
van ganser harte zoeken naar zijn vrede.
Geen onrecht en geen dwaling lokt hen aan.
De weg der zondaars wordt door hen gemedend.

- 31 Uw woord is één en al gerechtigheid,
mijn ziel blijft U onwankelbaar verwachten!
Tranen heb ik gestort van bitterheid,
ik blijf altoos naar uw vertroosting smachten.
Och Heer, mijn ogen heb ik uitgeschreid,
en toch, uw wet is niet uit mijn gedachten.

gemeente gaat zitten

- smeekebed vanuit de nood van de wereld,
besloten met kyrië en gloria **gezang 299e**

- v Heer ontferm u,
g Heer ontferm u,
v Christus, ontferm u
g Christus, ontferm u
v Heer, ontferm u over ons.
g Heer, ontferm u over ons.

Glorie, glorie aan God hoog in de hemel
en op aarde vrede in mensen van zijn behagen.
Wij loven U, aanbidden U, vereren en zegenen U.
Wij danken U om uw glorie!
Hemelse koning, God over allen, Vader van mensen!
Jezus Messias, één met de Vader, Lam van God,
die wegdraagt de zonden van heel onze wereld: geef uw ontferming!
Heilig, heilig zijt Gij alleen Heer, Allerhoogste,
Jezus Messias, heilige Geest, glorie van God!
U alle eer, nu en altijd.
Amen.

DIENST VAN HET WOORD

- groet v De Heer zal bij u zijn!
 g **De Heer zal u bewaren!**

- gebed bij de opening van het Woord

- lezing O.T.: Exodus 34: 4-9 (NBV)

- 4 Mozes hakte twee stenen platen uit, net als de vorige, en 's
morgens ging hij in alle vroegte de Sinai op, zoals de HEER hem
had opgedragen. De twee stenen platen droeg hij bij zich.
- 5 De HEER daalde neer in een wolk, hij kwam naast Mozes staan en
riep de naam HEER uit.

- 6 De HEER ging voor hem langs en riep uit: 'De HEER! De HEER!
Een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en
waarachtig,
7 die duizenden geslachten zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad
en zonde vergeeft, maar niet alles ongestraft laat en voor de
schuld van de ouders de kinderen en kleinkinderen laat boeten, en
ook het derde geslacht en het vierde.'
8 Onmiddellijk viel Mozes op zijn knieën en boog zich neer.
9 'Als u mij goedgezind bent, Heer,' zei hij, 'trekt u dan met ons mee,
ook al is dit volk onhandelbaar. Schenk ons vergeving voor onze
schuld en zonde en maak ons tot uw eigen bezit.'

- lied

psalm 19: 1, 3

- 1 De hemel roemt de Heer,
het firmament geeft eer
Hem, die 't heelal volbracht.
De dag spreekt tot de dag
van wat zijn hand vermag,
de nacht meldt het de nacht.
Er is geen taal, geen woord,
toch wordt alom gehoord
een wijd verbreide mare.
Geen stem gaat van hen uit,
maar overal verluidd
hetgeen zij openbaren.
- 3 Volmaakt is 's Heeren wet,
die ons verkwikt en redt,
waarbij de ziel herleeft.
Getrouw en gans gewis
is Gods getuigenis,
dat dwazen wijsheid geeft.
Des Heeren woord is goed,
wie zijn bevelen doet,
zijn hart wordt opgetogen.
Recht is het woord van God
en louter zijn gebod,
een licht voor onze ogen.

gemeente gaat staan

- lezing N.T.: Johannes 8: 1-11 (NBV)

- 1 Jezus ging naar de Olijfberg,
2 en vroeg in de morgen was hij weer in de tempel. Het hele volk
kwam naar hem toe, hij ging zitten en gaf hun onderricht.

- 3 Toen brachten de schriftgeleerden en de farizeeën een vrouw bij hem die op overspel betrapt was. Ze zetten haar in het midden en
- 4 zeiden tegen Jezus: 'Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde.
- 5 Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt u daarvan?'
- 6 Dit zeiden ze om hem op de proef te stellen, om te zien of ze hem konden aanklagen. Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond.
- 7 Toen ze bleven aandringen, richtte hij zich op en zei: 'Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.'
- 8 Hij bukte zich weer en schreef op de grond.
- 9 Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, en ze lieten hem alleen, met de vrouw die in het midden stond.
- 10 Jezus richtte zich op en vroeg haar: 'Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?'
- 11 'Niemand, heer,' zei ze. 'Ik veroordeel u ook niet,' zei Jezus. 'Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.'

- lofprijzing v Lof zij U, Christus
 g **in eeuwigheid, amen.**

gemeente gaat zitten

- woord voor de kinderen

- uitleg en verkondiging

Johannes 8, 1-11 en Exodus 34, 4-9

Daar staat ze. Middenin een opdringende menigte, zij is schuldig, zij is betrapt op overspel. Als getrouwde vrouw heeft ze het aangelegd met een ander. En dan: op heterdaad betrapt. Door wie? Hoe? En waar is die man gebleven? Allemaal vragen waar we geen antwoord op krijgen, Hooguit kun je denken dat mannen de dans sneller ontspringen. Maar hier staat ze, meegesleurd, doodsbang (?) Veroordeeld door de menigte.

Daar kunnen we over meepraten tegenwoordig met onze sociale media, die bepaald niet altijd zo sociaal blijken te zijn. Nog steeds worden mensen veroordeeld om hun overspel, hun gedrag, maar ook hun geaardheid, hun religie, hun huidskleur. Op deze Israëlzondag toch ook met klem: veroordeeld om hun Jood-zijn. Antisemitisme, de eeuwen door. Demonstranten die in het kader van hun verzet tegen coronamaatregelen een Jodenster gaan dragen. Niet fris, niet onnadenkend, maar kwetsend. Als kerk belijden wij een onopgeefbare verbondenheid met het Joodse volk, laten we ons dus helder uitspreken. Het dragen van een Jodenster op dit spoor momenten is walgelijk.

Maar wacht even: is dat dan niet een oordeel? Zeker. De vraag is dus wat veroordeel je en waarom?

Terug naar deze vrouw. Van haar kunnen we leren. Daar staat ze, meegesleurd. Wat blijkt? Schriftgeleerden en farizeeën willen Jezus op de proef stellen: 'de wet draagt ons op zulke vrouwen te stenigen'. Dit is sluw. Want als Jezus meegaat met deze interpretatie van de Joodse wet, dan botst hij op de Romeinse overheid die het Joodse volk het recht op de doodstraf heeft ontnomen. Gaat hij niet mee in de veroordeling kunnen ze hem verwijten dat hij de wet van Mozes niet hooghoudt. Wat hij ook antwoordt: altijd fout. Het verwijt van de wet zal Jezus het diepste hebben geraakt. Hij is een leraar, hij houdt van die wet, misschien beter, de Thora door God aan zijn volk gegeven. We hoorden vanmorgen uit Exodus hoe hoog die wet, die thora, samengevat in die stenen tafelen, hoe hoog die van de eeuwige God, de Heer op geeft. 'Heer, Heer, Godheid ontfermend en genadig, lankmoedig en overvloedig in vriendschap en trouw, die vriendschap bewaart voor duizenden, die onrecht verdraagt, maar ongestraft, niets laat Hij ongestraft'. Een lofzang op Israëls God, Hij die er is, die er zijn zal. Hij die hier zelfs aan Mozes voorbij trekt. Rakelings nabij. Van die God leren we in zijn wet: lankmoedigheid, ontferming, genade. Zo is hij. Dat is de kern van de Thora. Niet het stenigen van mensen in willekeur. Niet het gebruiken van mensen om een ander te pakken. De thora is er om mensen te beschermen. Maar ja hoe moeilijk is dat? Tegelijk staat er van die genadige lankmoedige God, dat hij niet ongestraft laat. Daar hebben wij moeite mee. Een straffende, toornige God... Jawel, maar ziet u het alstublieft in verhouding. Steeds blijkt dat zijn ontferming, zijn lankmoedigheid zoveel groter zijn. Maar een God die alles alleen maar bedekt met de mantel der liefde? Lijkt dat niet verdacht veel op onverschilligheid, dat het onrecht maar voortduurt?

Weer: daar staat deze vrouw tegenover Jezus. Wat zal hij zeggen? En dan komt dat verbijsterende moment: 'Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond'. Hij zegt in eerste instantie niets. Hij trekt zich terug in zichzelf en hij tekent wat lijnen op de grond (zo kan je ook vertalen) of hij schrijft. Dit is de enige plek in de Bijbel waar van Jezus gezegd wordt dat hij schrijft. Wat?? U voelt het aan - daar is dan weer heel wat over geschreven. Maar we weten het niet. Het mooiste vind ik nog steeds de woorden van de dichter Gerrit Achterberg, al in een bundeltje uit 1947. Maar goed Achterberg is een dichter die de tijd doorstaat.

Jezus schreef met zijn vinger in het zand.
Hij bukte zich en schreef in 't zand, wij weten
niet wat Hij schreef, Hij was het zelf vergeten,
verzonken in de woorden van Zijn hand.

Wat ging er in Jezus om, verzonken in de woorden van zijn hand? Daar word je stil van. Precies de stilte waarin Hij zich terugtrekt, zoals hij vaak letterlijk doet in de heuvels om te bidden. En nu hier. Maar ze dringen aan. Ze hebben

die vrouw. Er moet iets gebeuren. En dan volgt een van die prachtige wendingen uit het evangelie waar Jezus alles omdraait. In plaats van de blik op de ander, dat wijzen, gluren, veroordelen, draait hij de vraag naar onszelf: wie van u zonder zonde is werpe de eerste steen. Hoe zit het met mij? Zijn wij zo feilloos, zo goed, zo tevreden met onszelf? Is er één onder ons zonder falen? Die moet dan maar oordelen.

En ze sluipen weg. De oudsten eerst. Zij kennen hun leven misschien iets beter. Wijsheid komt soms echt met de jaren. Wat heb ik in de kerk soms mildheid ervaren bij de oudste gemeenteleden. Mildheid over kerkenfusie, over een foutje in de liturgie, mildheid ook over het leven zelf. Ontroerend. En zo staat daar opnieuw deze vrouw tegenover Jezus. Nu zijn ze alleen. Dat kan niet toevallig zijn. Dit is een beeld voor de mens tegenover haar/zijn Heer. In een van de indringendste teksten die ik ken plaatst Dietrich Bonhoeffer - middenin de opkomst van de terreur en het gebrul van Nazi-Duitsland - de mens tegenover God. Het is in zijn boek *Navolging* dat uitgerekend gaat over de bergrede, over Jezus' wet als je het zo wilt noemen. Er wordt van ons wat gevraagd als volgeling van Jezus. Maar in dat boek een indringend hoofdstuk over de enkeling en de gekruisigde. *Der einzelne und der Gekreuzigte*. Bonhoeffer maakt duidelijk dat er voor elk van ons momenten zijn waarop we alleen tegenover God staan. Niet onze familie, niet onze geliefde, nee wij zelf. Daar staat ze. En wat zegt Christus: Ik veroordeel u niet. Horen wij dat? Beseffen wij de diepte van dit moment. Vrijgesproken.

Wat Jezus daar ook schreef, wat er in Hem omging het leidt tot dit unieke moment. Ook ik veroordeel u niet. Ja en dan kunnen wij gaan, overigens ook een nieuw leven tegemoet. Ga heen, zondig niet meer. Daar voel je dat er ook wat gebeurd is. Er blijft de spanning met de wet niet alles gaat zomaar, ik herinner op deze zondag aan de Jodenster; dat zij verre van ons. De enkeling staat tegenover God in de navolging van Christus. Oog in oog met Hem. Zoals Mozes de berg opging en daar de Heer ontmoet. Hij draagt de wet en beseft dit is een God lankmoedig en genadig.

Ook ik veroordeel u niet.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest tot in de eeuwen der eeuwen. Amen.

- meditatief orgelspel

- lied

gezang 316: 1, 4

- 1 Het woord dat u ten leven riep
is niet te hoog, is niet te diep
voor mensen die 't zo traag beamen.
Het is een teken in uw hand,
een licht dat in uw ogen brandt.
Het roept u dag aan dag bij name.

- 4 Het woord van liefde, vrede en recht
 is in uw eigen mond gelegd,
 is in uw eigen hart geschreven.
 Rondom u klinkt de stem van God:
 vrijspraak, vertroosting en gebod,
 vlak voor u ligt de weg ten leven.

DIENST VAN DE GEBEDEN

- dankgebed en voorbeden, steeds onderbroken door **gezang 368j**

v zo bidden wij U allen tezamen
 g

-

Heer, hoor ons bid-den, laat ko-men uw rijk!

moment van persoonlijk gebed in stilte

- gezamenlijk Onze Vader

gemeente gaat staan

- slotlied

gezang 146c: 1, 3, 7

- 1 Alles wat adem heeft love de Here,
 zinge de lof van Israëls God!
 Zolang ik hier in het licht mag verkeren,
 roem ik zijn liefde en prijs mijn lot.
 Die lijf en ziel geschapen heeft
 worde geloofd door al wat leeft.
 Halleluja! Halleluja!
- 3 Welgelukzalig is ieder te noemen,
 die Jakobs God als helper heeft!
 Wat zou hem schaden, wie zou hem verdoemen,
 die dag aan dag met Christus leeft!
 Wie met de Heer te rade gaat,
 die staat Hij bij met raad en daad.
 Halleluja! Halleluja!
- 7 Roemt dan, gij mensen, en lofzing tezamen
 Hem die zo grote dingen doet.
 Alles wat adem heeft, roepe nu amen,
 zinge nu blijde: God is goed!
 Love dan ieder die Hem vreest
 Vader en Zoon en Heilige Geest!
 Halleluja! Halleluja!

- uitzending en zegen
allen: **Amen.**

- orgelspel: Toccata uit de Suite Gotique L. Boellmann

collecten

In deze dienst zijn de collecten bestemd voor de volgende doelen:

kerk: Onderhoud Grote Kerk

diaconie: Kerk en Israël

Uw gaven voor kerk en diaconie kunt u overmaken op rekeningnummer NL37 INGB 00006573 05 t.n.v. Wijkraad 1 der Hervormde Gemeente onder vermelding van **kerkdienst 26 september 2021**. De penningmeester zorgt voor de verdeling.

Ook staan er bij de uitgang schalen voor uw gaven.

metten en lauden Stads klooster

Vanaf woensdag 6 oktober worden de metten weer hervat en kunt u als vanouds weer twee gebedsdiensten bezoeken. U bent iedere woensdag welkom in de Trinitatiskapel voor de metten om 07.15 uur en de lauden om 08.45 uur. Tussen beide diensten wordt om 08.00 uur een eenvoudig ontbijt geserveerd.

avonddiensten 2021 (vespers)

Vorige week is de eerste avonddienst van dit seizoen gehouden. Op zondag 10 oktober vindt de volgende dienst plaats.

spaaractie Plus Supermarkten

Tot en met 13 november ontvangt u bij elke 10 euro aan boodschappen een voucher met een unieke code. Deze code kunt u activeren op de actiesite van Plus en vervolgens kunt u zelf bepalen aan welke club of vereniging u de sponsorpunten schenkt. In de lijst van Dordrecht staan onder andere de Voedselbank en het Diakonaal Aandachtscentrum vermeldt. Ook is het mogelijk de vouchers in te leveren in de doos bij de uitgang van de kerk. Spaart u mee?

agenda

dagelijks 10.00-14.00 uur	stilteruimte Trinitatiskapel (zondag vanaf 12.00 uur)
maandag 4 oktober, 20.00 uur	Groep Twintigers Kilwijkstraat 1
woensdagmorgen 7.15 uur	ochtendgebed in de Trinitatiskapel, daarna ontbijt en 8.45, lauden.
woensdag 6 oktober, 20.00 uur	Filosofisch café Trinitatiskapel
donderdag 7 oktober, 20.00 uur	Wijkkerkenraad
vrijdag 8 oktober, 20.00 uur	Jong Volwassenen Trinitatiskapel
zaterdagmiddag 9 oktober	Rock Solid onkruid bestrijden vd kerk (tijd volgt)

komende zondag 10 oktober, 10:30

voorganger: ds. P.L. Wansink
organist: Cor Ardesch

komende zondag 10 oktober, 19:00 – gezongen vespers

voorganger: ds. P.L. Wansink

Met medewerking van het 'Rotterdams Vocaal Ensemble' onder leiding van Mirjam van den Hoek.

gastlidmaatschap

U voelt zich betrokken bij de Grote Kerk Gemeente en weet zich met ons verbonden? Dan is het mogelijk om gastlid te worden. Voor meer informatie verwijzen we u naar: www.grotekerk-dordrecht.nl.